

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 13/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2012 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta (HE 110/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Riitta Kuusisto, sosiaali- ja terveysministeriö
- työmarkkinalakimies Anne Kiiski, Kuntatyönantajat, edustaen myös Suomen Kuntaliittoa
- lakimies Maire Lumiaho, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- johtaja Antti Huhtamäki, Maatalousyrittäjien eläkelaitos MELA
- toiminnanjohtaja Raimo Kivineva, Maatalouslomittajat ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulakia. Lomituspalvelujen järjestämistä ja siitä aiheutuneiden kustannusten korvaamista koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että lomituspalvelujen järjestämisestä vastaavat paikallisyksiköt joutuvat kiinnittämään entistä enemmän huomiota lomituspalvelujen taloudelliseen järjestämiseen ja maatalouslomittajien työajan tehokkaaseen käyttöön.

Säännöksiä samalla tilalla työskentelevien maatalousyrittäjien velvollisuudesta pitää vuosilomaa samanaikaisesti ehdotetaan muutettaviksi. Velvollisuus koskisi pääsääntöisesti sellaisia tiloja, joilla kotieläinten määrä on nykyisen 15 kotieläinyksikön sijasta enintään 20 yksikköä. Kotieläinyksikköjen määrästä riippumatta vel-

vollisuus koskisi myös niitä tiloja, joilla yrityksen hoitoon kuuluvien välttämättömien tehtävien tekemiseen kuluva yrittäjien yhteenlaskettu työaika on arvioitu enintään yhdeksäksi tunniksi. Jos yrityksen erityisistä olosuhteista johtuu, että yrityksessä toimivat maatalousyrittäjät eivät voi pitää lomaa samanaikaisesti, lomat voitaisiin pitää erikseen, kuten nykyisinkin. Samanaikaisesti pidettävien vuosilomapäivien määrää korotettaisiin nykyisestä 16:sta 20:een.

Säännöstä sijaisavusta perittävän tuntimaksun määräytymisestä ehdotetaan muutettavaksi niin, että maksun perusosa korotetaan nykyisestä yhdestä eurosta kolmeen euroon. Maksun maatalousyrittäjän eläkelain mukaiseen työtu- loon sidonnaisen osan määräytymiseen vaikutta-

va jakaja muutettaisiin nykyisestä 5 000:sta 6 000:een.

Lisäksi säännöstä aikuiskoulutusta varten annettavasta sijaisavusta ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että enimmäismäärältään 15 päivää vuodessa järjestettävää sijaisapua saisi vain

maatalousyrittäjätoimintaan liittyvään aikuis-koulutukseen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen päätavoitteena on valtiontalouden vuosia 2013—2016 koskevassa tarkistetussa kehyspääatöksessä edellytettyjen kustannussäästöjen toteuttaminen ja kustannusten nousupaineiden hillitseminen maatalousyrittäjien lomituspalveluissa. Säästöt ehdotetaan saavutettaviksi sijaisavusta perittävien maksutulojen lisäyksillä sekä maatalouslomittajien työajan käytön tehostamisella. Lisäksi lomituksen paikallisyksiköiltä edellytetään palveluiden järjestämisessä taloudellisuutta sekä lomittajien työajan tehokasta käyttöä.

Valiokunta pitää maatalousyrittäjien työssä jaksamisen ja työhyvinvoinnin kannalta tärkeänä, ettei esityksellä vähennetä maatalousyrittäjän lomaoikeutta tai oikeutta lomituspalveluihin. Sijaisavusta perittävän maksun korotus voi sinänsä vähentää lomituspalveluiden käyttöä, mutta maksun määräytymisperusteiden muutos puolestaan kannustaa yrittäjää pitämään sosiaaliturvan kertymisen perusteena olevan työtulon riittävällä tasolla.

Valiokunta on usein kiinnittänyt huomiota maatalouslomittajien työn osa-aikaisuuden vähentämistarpeeseen sekä ammatin vetovoiman vahvistamiseen (StVM 5/2007 vp, StVM

45/2009 vp). Kuntien palveluksessa olevista maatalouslomittajista puolet on tällä hetkellä osa-aikaisia. Esityksessä ehdotetaan samassa yrityksessä työskentelevien maatalousyrittäjien velvollisuutta pitää lomaa samanaikaisesti korotettavaksi nykyisestä 16 päivästä 20 päivään. Ehdotuksella pyritään paitsi lisäämään yrittäjien yhdenvertaisuutta myös tehostamaan lomittajien työajan käyttöä. Ehdotus on omiaan vähentämään lomittajien työn osa-aikaisuutta. Valiokunta katsoo, että myös paikallisyksikön tulee lain toimeenpanijana pyrkiä järjestelyihin, joilla mahdollistetaan lomittajan täysipäiväinen työskentely ja siten parannetaan lomittajien saatavuutta.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä lakiteknisin korjauksin. Lakiehdotuksen 15 §:n johdosta 16 §:n ja 35 §:n 2 momentin 3 kohdan viittaussäännöksiä on muutettava.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain (1231/1996) 7 e §:n 1 momentti, 15 §, 16 b §:n 1 momentti, 17 ja 27 § sekä 35 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohta,
 sellaisina kuin niistä ovat 7 e §:n 1 momentti laissa 1135/2001, 15 § osaksi ja 16 b §:n 1 momentti laissa 1161/2010, 17 § osaksi laissa 1101/1999 ja 27 § laissa 998/2008, sekä
lisätään lakiin uusi 17 a § seuraavasti:

7 e ja 15 §
 (Kuten HE)

35 §

Valtion korvaukseen oikeuttavat lomituskustannukset

16 b § (Uusi)

Maksullinen lomittaja-apu

Paikallisyksikkö voi järjestää vuosilomaan oikeutetulle maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua 28 §:n 1 momentissa säädettyä maksua vastaan enintään 120 tuntia kalenterivuodessa. Edellytyksenä on, että palvelu ei vaaranna vuosiloman ja sijaisavun järjestämistä ja että sen toteuttamiseen käytetään vain sellaisen lomittajan työpanosta, joka on paikallisyksikön palveluksessa ja tekee vakituisesti lomitustyötä tai jota tarkoitetaan 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuina kustannuksina korvataan:
 (1 kohta kuten HE)

3) 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen palvelujen ostamisesta aiheutuneet kustannukset enintään sen suuruusina, kuin vastaavat paikallisyksikköön työsopimussuhteessa olevan lomittajan palkkauksesta ja muista eduista aiheutuvat kustannukset korvataan 1 kohdan mukaisesti; (Uusi)

17, 17 a ja 27 §
 (Kuten HE)

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

StVM 13/2012 vp — HE 110/2012 vp

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
vpj.	Anneli Kiljunen /sd	Hanna Mäntylä /ps
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Annika Saarikko /kesk
	Sanni Grahn-Laasonen /kok	Hanna Tainio /sd
	Arja Juvonen /ps	Lenita Toivakka /kok
	Laila Koskela /ps	Anu Vehviläinen /kesk
	Merja Kuusisto /sd	Ulla-Maj Wideroos /r.
	Sanna Lauslahti /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Hallituksen esityksen lähtökohtana on säästöjen toteuttaminen maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksista. Hallituksen mukaan ehtona on, että säästöt toteutetaan heikentämättä maatalousyrittäjien nykyisiä oikeuksia lomituspalveluihin. Kustannussäästöjä haetaan erityisesti pakottamalla maatalousyrittäjät pitämään entistä suurempi osa lomistaan samanaikaisesti. Maatalousyrittäjät ovat kuitenkin painottaneet, että vuosilomaoikeus on henkilökohtainen ja heidän tulee itse voida määritellä lomansa ajan-kohta. Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä hallituksen esityksen mukaista samanaikaisesti pidettävien vuosilomapäivien määrän korottamista nykyisestä 16:sta 20:een.

Myöskään sijaisavusta perittävän tuntimaksun perusosan korottamista nykyisestä yhdestä eurosta kolmeen euroon ei voida hyväksyä, sillä maksujen korotukset lisäävät kynnystä sijaispalvelujen käyttämiseen. Korotuksen tuoma rasitus kohdistuu sijaisapua eniten käyttäville tiloille eli niille, joissa maatalousyrittäjä sairastaa tai perheessä on pieniä lapsia. Perussuomalaiset huomauttavat, että hallituksen esitys on myös ristiriidassa maatalousyrittäjien työhyvinvoinnin kehittämiseen ja työurien pidentämiseen tähtäävän työryhmän näkemysten kanssa. Hallituksen esitys muuttaa säännöstä aikuiskoulutuksesta siten, että sijaisapua saisi vain maatalousyrittäjä-

toimintaan liittyvää aikuiskoulutusta varten. Näin ollen se rajaa mm. työhyvinvointiin ja vaikuttamistaitoihin liittyvät koulutukset pois, vaikka ne voivat olla maatalousyrittäjän työhyvinvoinnin kannalta tärkeitä. Perussuomalaiset pitävät tätä maatalousyrittäjien nykyisten oikeuksien heikentämisenä.

Hallituksen esitys poistaa paikallisyksiköiltä velvoitteen palkata riittävä ja tarkoituksenmukainen määrä maatalouslomittajia. Näin ollen lakiin jäisi maininta vain lomituspalvelujen joustavasta ja taloudellisesta järjestämisestä. Tämä antaa aiheen olettaa, että lomittajien työmäärät lisääntyvät entisestään, jolloin vaarana on myös lomittajien työhyvinvoinnin kärsiminen. Esitys on tältä osin vastoin sosiaali- ja terveysvaliokunnan aiempia näkemyksiä, joiden mukaan riittävien lomituspalvelujen saannin turvaaminen edellyttää toimia lomitusalan houkuttavuuden lisäämiseksi. Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä hallituksen esitystä, sillä se heikentää sekä maatalousyrittäjien että lomittajien työhyvinvointia ja vaarantaa tätä kautta myös esityksen tarkoittaman säästötavoitteen pitkällä aikavälillä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2012

Arja Juvonen /ps
Laila Koskela /ps
Hanna Mäntylä /ps

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallituksen esityksessä esitetään maatalouslomitajien lomitustulain muuttamista. Esityksellä tavoitellaan perustelujen mukaan kustannussäästöjä ja kustannusten nousupaineiden hillitsemistä. Säästöt esitetään toteutettaviksi sijaisavusta perittävien maksutulojen lisäyksillä sekä maatalouslomitajien työajan käytön tehostamisella.

Hallituksen esittämät muutokset maatalousyrittäjien lomituspalvelujen saatavuuteen ja hintaan eivät ole hyväksyttävissä, joten esitämme lakiehdotuksen hylkäämistä. Aikana, jolloin maatalouden kannattavuus on heikkoa ja maatalousyrittäjien jaksamiseen pitäisi investoida ja panostaa, ovat esitykset huonosti harkittuja ja perustelemattomia. Esitykset ovat myös vastoin hallituksen lupauksia parantaa maatalousyrittäjien asemaa sekä vastoin hallitusohjelman lupauksia jatkaa maatalouslomituksen kehittämistä valmistelleen työryhmän työtä.

Lomituspalveluiden järjestäminen mahdollisimman taloudellisesti esityksen mukaisesti on kannatettavaa. Toiminnan kaikkinaisen tehostaminen ja tarkoituksenmukainen järjestäminen turvaavat itse toiminnan ja mahdollisimman hyvän palvelun.

Lakiehdotuksessa esitetään muutettavaksi samalla tilalla työskentelevien maatalousyrittä-

jien velvollisuutta pitää vuosilomaa nykyistä enemmän samanaikaisesti. Samanaikaisesti pidettävien vuosilomapäivien määrää ollaan korottamassa 16:sta 20:een. Vaikka laki sinänsä jättää mahdollisuuden jatkaa tietyin edellytyksin nykytilannetta, on silloin kuitenkin kyse poikkeuksesta pääsääntöön. Esitys heikentää maatalousyrittäjien lakisääteisen loman käyttömahdollisuuksia. Lain muuttuessa rajoitetaan maatalousyrittäjien itsemääräämisoikeutta.

Sijaisavusta perittävän tuntimaksun määräytymisperustetta ollaan muuttamassa. Sijaisavun maksun perusosaa ollaan korottamassa yhdestä eurosta kolmeen euroon. Euromääräinen muutos voi vaikuttaa pieneltä, mutta niin periaatteessa kuin käytännössäkin kyse on merkittävästä asiasta. Tilanteessa, missä maatalouden kannattavuus on monilla tavoin koetuksella ja toisaalta sijaisavun tarve esim. sairauden tai vanhempainvapaan aikana on vain harvoin harkinnanvarainen, ei esitystä edes säästöihin vedoten voi pitää kannatettavana.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2012

Juha Rehula /kesk
Anu Vehviläinen /kesk
Annika Saarikko /kesk